

UPORABA SLOVARJA SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

Besede v slovarju so razvrščene po abecedi. Vsaka beseda ima svoj slovarski članek, v katerem je obdelana z vidika rabe v sodobnem knjižnem jeziku.

Primer:

jagned- a m(a) topol z vejami, ki so obrnjene tesno ob deblu navzgor: } članek
vitki jagnedi ob cesti: ravnina s samotnimi jagnedi (SSKJ II. str. 196)

Naslovno besedo slovarskega članka imenujemo geslo, članek pa geselski stavek.

GLAVA IN ZAGLAVJE GESELSKEGA ČLANKA

Geslo je zapisano v osnovni obliki (npr. samostalnik v imenovalniku ednine, glagol v nedoločniku itd.) V takoimenovani glavi in zaglavju geselskega članka se poučimo o zapisu, izgovoru, obliki, naglasu, intonaciji in morebitnih slovničnih posebnostih obravnavanega gesla.

Primer:

b↑l -a -o	stil -o	[beu]	prid.	(↑)	b↑rvati	-am nedol	(↓.)
dinamični naglas	posebnost v naglaševanju	izgovor	besedna vrsta	tonemski naglas	dinamični naglas	besedna vrsta in spregatveni vzorec	tonemski naglas

Razlaga

Zaglavju sledi pomenski del geselskega članka, ki razlaga pomen, rabo, zvršne in slogovne značilnosti besede iz gesla.

Pomen gesla je razložen z definicijo iz slogovno nezaznamovanih besed.

Če je geslo večpomensko, je geselski članek razdeljen na pomenske oddelke, ki so označeni z arabskimi številčkami. Na prvem mestu je osnovni pomen gesla, drugi pomeni so razporejeni po stopnji odvisnosti od osnovnega pomena.

Pri nekaterih geslih je razlaga dopolnjena s sopomenkami ali protipomenkami. Razlagi navadno sledi ilustrirano gradivo. To so zgledi iz dejanske rabe gesla, ki potrjuje ali dopolnjuje pomensko razlago.

Primer:

1. grenek in gren↑k grenka-o-↔ prid. grenkejši (↑,↑,↑)
ki je neprijetnega okusa, kot ant. Sladek

petelin

razlaga osnovnega pomena

razlaga s protipomenko

grenek zeliščni sok; žolc je grenek; uživati moramo grenko zdravilo; zelo grenek;
grenek kot **petelin** (sir ima nekoliko grenek okus); pije grenko kavo (grenek vonj).

} ilustrirano gradivo

2. Navadno ekspresivno, ki vzbuja duševno bolečino,
prizadetost,
navadno čustveno obarvana
raba

zlasti zaradi doživetja razočaranja

razlaga prenesenega pomena

spomin nanj je bil grenek; grenka izkušnja; obšla ga je grenka misel; zvedel je grenko resnico

} ilustrirano gradivo

ekspresiven -na -o
(fr. expressif) izrazit
poln izraz

vulgaren -na -o
(lat. Vulgens- navaden, vsakdanji preprost
iz vulgus- ljudstvo); neotesan- prostaški, nizkoten

GNEZDO (Frazeološko in terminološko)

Če je potrebno, ima geselski članek tudi takoimenovano gnezdo.

Gnezdo je lahko frazeološko ali terminološko.

Geselski članek ima lahko samo po eno frazeološko in po eno terminološko gnezdo. Gnezdi stojita na koncu geselskega članka.

Frazeološko gnezdo tvorijo stalne besedne zveze (rekla in **pogovori**). Uvaja ga znak ●

Primer:

m**e**dved (...) ● ne prodajaj kože, dokler je medved še v brlogu- ne razpolagaj s stvarjo, ki je še nimaš
POGOVORNO Tristo (kosmatih) medvedov, kako si trmast izraža podkrepitev trditve
POGOVORNO Tolkel sem kot tristo medvedov, zelo močno pogovorno.

V terminološkem gnezdu je prikazana raba strokovnih izrazov posameznih strok. Uvaja ga znak ◆

Primer:

medved (...) ◆ ostr. Mali medved ozvezdje severne nebesne polute, katerega najsvetlejša zvezda je SEVERNICA...

t e rmin- strokovni izraz	fraza -e (phrase- način izražanja)
termin- čas, obdobje	

Kvalifikatorji

-slovnični; npr: m (moški spol), prid (pridevnik) itd.

-pomenski; npr: pren (preneseni pomen);

-terminološki; npr: poljud. (poljudno), strok (strokovno)

-stilno-plastni; npr: knjiž. (knjižno), publ. (publicistično), nižji pog. (nižje pogovorno);

-žarg (žargonsko);

-ekspresivni; npr: ekspresivno (močno čustveno obarvano)

-iron. (ironično, posmehljivo), ljub. (ljubkovalno)

-slabš.(zaničljivo, prezirljivo);

-časovno, frekvenčni; npr: raba peša, raba narašča, redko star (starinsko) neprav. (neustrezna raba s vidika sodobnega knjižnega jezika).

Obseg SSJK

-zajetih in obdelanih nekaj nad 107000-110000 gesel;

-5000 strani

-prva knjiga izšla 1970, zadnja 1991;

-pri izpisovanju sodelovalo 200 visoko izobraženih slavistov in drugih filologov, skupaj z vsemi

sestavljavci slovarja

jezik -ika m (e i) -----
glava zaglavje

1. Gibljiv mišičnat organ v ustni votlini
2. Ne kaži jezika